AVKP actueel

Nr. 24, januari 2008

Tweemaandelijkse ledenbrief van de Archeologische Vereniging Kempen– en Peelland
AWN afd. 23

Correspondentieadres en verenigingsruimte
Deken van Somerenstraat 6, 5611 KX Eindhoven, tel. 040 – 238 65 92, awnafdeling23@wanadoo.nl
www.archeologie.dse.nl

Redactie
Ellen van der Steen tel. 040 – 291 08 55, evandersteen@hetnet.nl (eindredactie, layout en regioberichten)
Peter Seinen en Tonnie van de Rijdt (redactieleden)

ACTIVITEITENKALENDER

FEBRUARI

di 19 Lezing Harry van Enckevort: Romeins Nijmegen, 't Oude Slot Veldhoven*
zo 24 Veldloop dekzandrug*

MAART

zo 9 Archeoloop Wijchen*
wo 12 Stedelijke ontwikkeling, lezing door Jelle Dekker*
za 15 Stedelijke ontwikkeling, stadswandeling in Utrecht onder leiding van Jelle Dekker
di 18 Lezing Mammoet-overblijfselen Canada: Anton Verhagen:, 't Oude Slot Veldhoven*
wo 19 Jaarvergadering en lezing Herbergen in de Middeleeuwen van Mick van Son*
zo 30 Oirschot ,studiedag Archeologische Sectie NBG en Brabants Heem: hulpwetenschappen en nieuwe technieken voor dateringen archeologie*

APRIL

wo 2 Lezing dierenbotten (1): Theo de Jong*
wo 9 Lezing dierenbotten (2)
za 26 AWN ledenvergadering Den Bosch

*Over de activiteiten met een ster ***** staat meer informatie in dit nummer. De data voor de cursus Archeologie en gemeentelijke archeologiebeleid staan als reminder op de laatste pagina van de ledenbrief, omdat deze vol is.*

Roel Postma bedankt!

Graag willen we Roel Postma bedanken voor zijn bijdrage als eindredacteur vanaf het eerste nummer (maart 2003) tot 2007 en als redacteur regioberichten tot en met het afgelopen jaar. Roel heeft zijn functie om persoonlijke redenen overgedragen. Wij wensen hem alle goeds voor de komende jaren!

CURSUSSEN, LEZINGEN EN EXCURSIES

Veldlopen: Op zoek naar de steentijd op de midden-Brabantse dekzandrug

Op zondag 24 februari gaan we met Nico Arts op zoek te gaan naar de laatste restjes van steentijd nederzettingen op de midden-Brabantse dekzandrug. Meer info verderop in de ledenbrief.

Stedelijke ontwikkelingen

Als de geveltjes in een historische stad, waar we vaak zo achteloos aan voorbij lopen, zouden kunnen praten, dan zou dat een boeiend verhaal over de stadsontwikkeling opleveren. Jelle Dekker gaat nu hun verhaal vertellen. Tijdens een lezing en een stadswandeling in Utrecht op 12 en 15 maart wordt het verhaal van Utrecht uit de doeken gedaan. Binnenkort opent de inschrijving.

De herberg in de late Middeleeuwen

Mick van Son werkt aan een boek over dit onderwerp en geeft ons vast een voorproefje 19 maart tijdens de jaarvergadering, Dit wordt geen standaard lezing, maar heeft de sfeer van de verteller in de herberg. Hij nodigt ons uit om vragen stellen en onderwerpen kiezen, zoals over het ontstaan van herbergen, gokken, prostitutie, eten, slapen e.d. Je kunt dus gewoon even weglopen om een pintje te pakken.

Dierenbotten

Dierenbotten maken regelmatig deel uit van het afval dat onze voorvaderen zo achteloos wegwierpen. Zelfs uit kleine fragmenten kan vaak nog de diersoort, de leeftijd, medische historie en levenseinde worden afgeleid. Benieuwd hoe dat kan? Binnenkort opent de inschrijving voor de cursus "Dierenbotten leren herkennen" door Theo de Jong op 2 en 9 april Graven kan voortaan met weer wat meer gevoel van herkenning.

Activiteitenkalender

De activiteitenkalender is weer goed gevuld voor het eerste deel van 2008 De update hangt ook op het prikbord in het Archeologisch Centrum.

		Februari		Februari		Februari		Februari Maart
	Wk		Wk		Wk		Wk	
	6		7		8		9	
Ma	4		11	Cursus RO (3de uit serie 1)	18		25	Cursus RO (4de uit serie 1)
Di	5		12		19	Lezing Oude Slot	26	
Wo	6		13		20	Bestuursvergadering	27	
Do	7		14		21		28	
Vr	8		15		22		29	
Za	9		16		23		1	
Zo	10		17		24	Veldloop Nico	2	

		Maart		Maart		Maart		
	Wk		Wk		Wk		Wk	
	10		11		12		13	
Ma	3	Cursus RO (1ste uit serie 2)	10	Cursus RO (2de uit serie 2)	17		24	Pasen
Di	4		11		18	Lezing Oude Slot	25	
Wo	5		12	Stedelijke ontwikkeling	19	Jaarverg. + Herbergen in ME	26	
Do	6		13		20		27	
Vr	7		14		21		28	
Za	8		15	Stedelijke ontwikkeling	22		29	
Zo	9	Archeoloop	16		23	Pasen	30	Studiedag dateringen, NBG

		Maart April		April		April		April
	Wk		Wk		Wk		Wk	
	14		15		16		17	
Ma	31	Cursus RO (3de uit serie 2)	7	Commissievergadering	14	Cursus RO (4de uit serie 2)	21	
Di	1		8		15		22	
Wo	2	Dierenbotten	9	Dierenbotten	16	Bestuursvergadering	23	
Do	3		10		17		24	
Vr	4		11		18		25	
Za	5		12		19		26	AWN ledenvergadering
Zo	6		13		20		27	

- Werkavonden
- Vergaderingen
- Excursie / veldloop
- Cursus / lezing
- Veldwerkdata
- Feesten & borrels
- Feestdagen

VELDWERK

Kasteel Gagelbosch
Begin maart gaat eindelijk de opgraving van het Kasteel Gagelbosch van start. De uit de jaren 70 stammende bebouwing is inmiddels vrijwel geheel gesloopt en het terrein ligt klaar voor de opgraving. Deze opgraving zal ongeveer 4 maanden duren. Af en toe zal er ook op zaterdagen worden gewerkt, hierover volgt nog nieuws.

Bronstijd-nederzetting Ekkersrijt
Op het terrein van het toekomstige verkeersknooppunt Ekkersrijt wordt al enkele weken een grootschalige opgraving uitgevoerd van een nederzettingsterrein uit de Midden- en Late Bronstijd (circa 1300-900 v. Chr). De opgraving zal nog enkele maanden duren. Het onderzoeksterrein ligt pal langs het parkeerterrein van IKEA. De leiding is in handen van Theo de Jong.

Andere opgravingen
De komende weken zullen ook enkele kleinere opgravingen worden uitgevoerd, zoals langs de Hoogstraat (twee plaatsen) en op het kloosterterrein van Marienhage. Voor nadere informatie zoals tijdstippen kan men terecht bij het Bureau Archeologie.

Nico Arts

UIT DE REGIO

Monumentenbeleid Bergeijk
Op 10 december was er een informatieavond over de toekomstige gemeentelijke zorg voor bodemschatten en monumenten. Hoogleraar archeologie Theuws benadrukte het belang van een goed inzicht in de archeologische waarden op het gemeentelijk grondgebied en een daarop afgestemd beleid. Hij pleitte voor intergemeentelijke samenwerking en de aanstelling van een Kempenarcheoloog. Wethouder Tils kon geen concrete planning geven. Zij vroeg vooral om geduld. De wethouder werd evenwel dringend aangespoord om kordaat te werk te gaan. Immers, juist het ontbreken van de gemeentelijke bescherming maakt het gemeentelijk erfgoed, boven- en ondergronds, kwetsbaar.

Middeleeuws Bladel
Eind 2006 heeft de ACVU/HBS een opgraving verricht op een 1000 m2 groot terrein oostelijk van de huidige St. Petruskerk. Eerder zijn in 1986-1987 en 1993 grondsporen en vondsten aangetroffen uit de 10de tot en met de 12de eeuw in de omgeving van de nabij gelegen oude toren. In de periode 1250-1350 verschoof ook hier de bewoning van de hoge delen van de dekzandruggen rond deze toren naar de flanken en de wat lagere delen van het dekzandlandschap. De oude parochiekerk bleef achter en stond vervolgens lange tijd geïsoleerd op de dorpsakkers. Pas tijdens de 19de en 20ste eeuw is deze weer binnen de bebouwingsgrens komen te liggen. Ondanks de geringe omvang en de grote oppervlakken (sub)recent verstoring (sloop!) zijn restanten aangetroffen van een of twee boerenerven in de vorm van twaalfde-eeuwse boomstamwaterputten en enkele clusters paalkuilen. Deze gegevens sluiten prima aan bij de resultaten van eerdere opgravingen. Resten uit de Vroege Middeleeuwen (Pladella Villa) zijn niet aangetroffen.

Bart Beex (contactpersoon Bladel/Kempen)

Bijzondere vondst in Boekel
In augustus 2007 vond Dhr. Willem van der Krieken tijdens het harken in zijn tuin een in de nieuwbouwwijk in Boekel een vuurstenen artefact. Gelukkig is hij ermee naar de Heemkundekring St. Achten gekomen en hebben wij als archeologische werkgroep het gemeld bij MAB in Den Bosch. Het gaat hier waarschijnlijk om een Midden-Paleolitisch artefact, een schaaf van het subtype spitsschaaf. Lengte ca. 6 cm. en breedte ca. 2,5 cm. De bodem op de Lage Schoense zoals deze wijk heet kenmerkt zich door het dagzomen van grindhoudend zand. (formatie van Veghel?)
In het het verleden zijn al vaker zulk soort vondsten gedaan in de omgeving, maar dit was voor ons weer even bijzonder en we waren dan

ook zeer blij dat Willem naar ons gekomen is. Zo kan er door een oplettende inwoner weer een stukje geschiedenis opgetekend worden.

Crista Pearson (contactpersoon Boekel)

De Leeuwerik Hooge Mierde

Tegen de goedkeuring van bestemmingsplan "De Leeuwerik" is beroep ingesteld bij de Raad van State. Op 3 december heeft de afdeling bestuursrechtspraak een voorlopige voorziening getroffen. Voor wat betreft archeologie is van belang dat "relevante, op het (ontwerp-)plan betrekking hebbende onderzoeksrapporten ten onrechte niet ter inzage zijn gelegd". Het gaat om het archeologisch vooronderzoek (Bilan), waarvan inzage nodig is ter beoordeling van het (ontwerp)plan, omdat het daaruit voortgevloeide vervolgonderzoek (ADC) slechts een beperkt deel van het plangebied beslaat en onduidelijk is waarom ruim twee hectare niet is onderzocht en niet wordt beschermd. Ook ontbraken essentiële bladzijden uit het vervolgonderzoek met de kaarten die de gebieden begrenzen ten aanzien waarvan archeologisch vervolgonderzoek is geadviseerd. De Voorzitter sluit niet uit dat in de bodemprocedure geoordeeld zal worden dat voornoemde rapporten moeten worden aangemerkt als op het ontwerpplan betrekking hebbende stukken die redelijkerwijs nodig zijn voor de beoordeling van het ontwerp, als bedoeld in artikel 3:11, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht, zodat terinzagelegging van voornoemde stukken tezamen met het ontwerp-bestemmingsplan, niet achterwege kon blijven (bron: website Raad van State).

Plaggen Kempen

Natuurbeheerders werken in de wintermaanden met grondverzetbedrijven uit de omgeving een druk plagprogramma af in diverse heidegebieden. Machinaal wordt daarbij een toplaag verwijderd. Dat beperkt zich niet altijd tot de strooisellaag waardoor ook (delen van) het overige bodemprofiel wordt afgevoerd. Dat is rampzalig voor de steentijdarcheologie. Immers juist in dit soort landschappen mogen gave steentijdsites nog aanwezig geacht worden. Onduidelijk is of archeologie in de voorbereiding en monitoring van de werkzaamheden wordt meegenomen. Een pilot lijkt geïndiceerd; zeker wanneer de activiteiten niet alleen via Google-Earth maar ook via (wijzigingen in) het Actueel Hoogtebestand Nederland gevolgd kunnen gaan worden.

Oerle-Zuid

Masterplan Veldhoven-West omvat in totaal 2700 à 2800 woningen te bouwen in het gebied tussen kerkdorp Oerle en de nieuwe Kempen Campus aan de weg Veldhoven-Knegsel. In de eerste fase gaat het om Oerle-Zuid. Het daarmee gemoeid archeologisch onderzoek, in de vorm van proefsleuven, is in januari 2008 gestart door Frans Theuws en de zijnen van de UvA. De verwachtingen zijn hoog gespannen.

Proefsleuf in Oerle

Woonzorgboerderij Vessem.

Aan de Flinkert wordt een woonzorgboerderij ontwikkeld. Daar het plan niet past in het vigerend bestemmingsplan is een vrijstellingsprocedure artikel 19 gestart. Bij proefsleuvenonderzoek zijn sporen van bewoning uit de Romeinse tijd, type Alphen-Ekeren van een mogelijk bijzondere variant, en uit de IJzertijd aangetroffen. Een deel van het terrein op te graven, luidt het advies van de VU. Projectbureau Bouwen Eersel geeft aan daar gevolg aan te zullen gaan geven.

Bart Beex (contactpersoon Bladel/Kempen)

VELDLOPEN: OP ZOEK NAAR DE STEENTIJD OP DE MIDDEN-BRABANTSE DEKZANDRUG

Op zondag 24 februari vertrekken we stipt om 11 uur vanaf de Deken van Somerenstraat 6 te Eindhoven om samen met Nico Arts op zoek te gaan naar de laatste restjes van steentijd nederzettingen op de midden-Brabantse dekzandrug. Rond 13.30 uur zijn we terug op het vertrekpunt.

De veldloop vindt plaats op de midden-Brabantse dekzandrug, een markante landschappelijke plek in de regio. Voor de landbouw is dit gebied te onvruchtbaar. De laatse bewoners van het gebied waren jagers en verzamelaars van de midden-steentijd. De huidige gebruikers van grote delen van deze dekzandrug zijn medewerkers van het Ministerie van Defensie, die hier regelmatig met tanks rondcrossen. Door dit moderne landgebruik is een nieuw stuifzandgebied ontstaan waarin aan het oppervlak overblijfselen van allerlei steentijd-nederzettingen te vinden zijn. Op 24 februari gaan we samen met Nico Arts op zoek naar de laatste restjes van deze nederzettingen, die voornamelijk uit (vuur)stenen voorwerpen bestaan. Ter plekke zal ook uitleg worden gegeven over de aard van het landschap en het archeologisch onderzoek dat hier in de vorige eeuw al is uitgevoerd.

Nico Arts

ARCHEOLOOP OP 9 MAART

De derde archeoloop gaat op 9 maart 's morgens van start vanaf station Wijchen. In de omgeving van Nijmegen is niet alleen veel uit de Romeinse periode te vinden, maar zijn ook vondsten uit de prehistorie en de middeleeuwen tevoorschijn gekomen. In samenwerking met Erik van de Elsen die de omgeving goed kent wandelen we langs archeologische vindplaatsen in en rond het dorp. Tevens bezoeken we het lokale archeologische museum. De wandeling is ongeveer zestien kilometers lang en onderweg is gelegenheid voor bezoek aan horeca. Aanmelden kan via het emailadres fadekleijn@home.nl of via de lijst op het prikbord in de Deken van Somerenstraat 6 te Eindhoven.

De Commissie Archeoloop

LEZINGEN IN 'T OUDE SLOT

Dinsdag 19 februari 2008
Harry van Enckevort, stadsarcheoloog van Nijmegen vertelt over de recente resultaten van het steeds doorgaande onderzoek naar de Romeinen in Nijmegen.

Dinsdag 18 maart 2008
Anton Verhagen uit Den Bosch doet verslag over zijn reis, samen met Dick Mol naar Alaska en Canada. Waar ze vorig jaar zijn geweest om op zoek te gaan naar overblijfselen van de Mammoet-populatie.

De lezingen worden gehouden in museum 't Oude Slot, Hemelrijken 6, Zeelst, Veldhoven en beginnen om 20.00 uur.

Kees Bleyerveld

TOPSPREKERS OVER NIEUWE DATERINGTECHNIEKEN

Op 30 maart vindt in Oirschot de studiedag plaats van de Archeologische Sectie Noord Brabants Genootschap en Brabants Heem (deze studiedagen werden voorheen altijd in Boxtel gehouden).
Thema voor deze dag: 'Hulpwetenschappen en nieuwe technieken voor dateringen in de archeologie'. Als sprekers hebben toegezegd (voorlopig programma):

- Wim De Clerck (Universiteit Gent): Petrochemische analyses aan aardewerk
- Bas van Geel (Universiteit Amsterdam): Paleobotanie, o.a. C14-onderzoek, klimaat ed.
- Ronnie Meijers (Museum het Valkhof Nijmegen); Metaalonderzoek
- Jacob Wallinga (Universiteit Delft): Luminicentiedatering.

Locatie: "Het Vrijthof", Molenstraat 6 te Oirschot. Meer informatie en aanmelden: tel. 073–613 94 84 of info@noordbrabantsgenootschap.nl.
Zodra we het definitieve programma (met deelnemerskosten) ontvangen mailen we dat door en komt het te hangen in de werkruimte van het Archeologisch Centrum.

Tonnie van de Rijdt

COMMUNITY ARCHAEOLOGY

Ere wie ere toekomt; de Engelsen hebben al 10 jaar veel aandacht besteed aan *community archaeology* waardoor internationaal deze term vertrouwd is geraakt. Ook in Nederland wordt door archeologen en beleidmakers graag en vaak gewezen op het belang van archeologie voor de beleving van het verleden en de versterking van de lokale of regionale identiteit. Gemeentelijke archeologen en archeologische bedrijven doen hun best om de resultaten van hun onderzoek in een museum of in een openbare ruimte te tonen en om de bevolking door middel van voorlichtingscampagnes bewust te maken van de waarde van het plaatselijk bodemarchief.

Hoe moeten we nu community archaeology in goed Nederlands vertalen? Ik houd het maar op een omschrijving: archeologie is van en voor de (lokale, regionale, nationale, internationale) gemeenschap. Nico Arts heeft op de Nieuwjaarsborrel duidelijk gemaakt hoe daar in Eindhoven over wordt gedacht en naar wordt gehandeld.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat op 10 december 2007 Nico als 1ste spreker door Erfgoed Nederland was uitgenodigd om zijn visie en ervaring te vertellen voor een gehoor van professionals en geïnteresseerden uit de Nederlandse wereld van de Archeologie. Ik was daarbij en heb een interessante dag meegemaakt in Felix Meritis te Amsterdam. Naast Nico (zijn verhaal heeft hij op de Nieuwjaarsborrel en dan geactualiseerd verteld) waren er de volgende sprekers die hun ervaringen vertelden, hoe zij de gemeenschap betrokken bij hun werk:

- Tim de Ridder, archeoloog uit Vlaardingen vertelde hoeveel publiciteit zij hebben gehad bij de Krabbeplasman, die net zoals Marcus weer een gezicht heeft gekregen. Zijn DNA is het oudste menselijk DNA van Nederland (3000 jaar oud). Ook de nazaat van een opgegraven bewoner van Vlaardingen uit de Middeleeuwen heeft veel publiciteit opgeleverd.
- Ton van Rooyen, beheerder van het archeologisch steunpunt van de provincie Utrecht maakte duidelijk hoe en waarom we zoveel bewaren.
- Henny Groenendijk is provinciaal archeoloog in Groningen en initieerde een project waarbij burgers een stukje archeologie van hun eigen erf konden bewaken. De PR die daarvan uit is gegaan is geweldig geweest, ook al waren alle officiële regels niet allemaal gevolg. Een boeiend spreker met een goed verhaal.
- Jacqui Bolt studeert af op een landelijk publiciteitsonderzoek over de waardering voor Nederlandse archeologie. De moeite waard om haar rapport op te vragen.

- Marian Huisman werkt bij de afdeling Onderzoek en Statistiek van de gemeente Almere en begeleidde in 2005 een breed opgezette scholieren- en publieksenquête. In Almere is voor schoolkinderen een lespakket samengesteld, dat mogelijk ook voor onze afdeling iets kan betekenen.
- Wietse Visser, afgestudeerd aan de Universiteit van Wageningen hield een verhaal over de houding van buurtbewoners t.a.v. de inrichting van een 'Romeins park' in Leidsche Rijn. Een schoolvoorbeeld hoe je de handen NIET op elkaar krijgt om ons erfgoed te etaleren.
- Hein Klompmaker is directeur van het Hunebedcentrum in Borger. Als je hoort wat hij voor problemen heeft gehad met de omwoners van het nieuwe centrum, dan leek het meer op een thriller. Maar het centrum is er gekomen, vraag niet hoe, want dan verraad ik de plot.
- Tenslotte vertelde Jack Veldman over de ontwikkelingen vanaf de oprichting van Archeon in Alphen a/d Rijn.

Na zo'n stortvloed van informatie moest er een borrel aan te pas komen om dit boeiende onderwerp: community archaeology te doen beklijven.

Ongetwijfeld is er over deze ontwerpen meer te vinden op internet en zal ik sommige sprekers en het lespakket als tip doorgeven aan de activiteitencommissie.

Jacques Gerritse

VERSLAG EXCURSIE ROMEINSE LIMES

Op een koude zaterdagmorgen in november verzamelden we ons voor een excursie langs het westelijke gedeelte van de Romeinse Limes in Nederland.
Als eerste reden we naar Laurium (Woerden). Daar zijn bij opgravingen restanten van schepen uit de Romeinse periode in de bodem gevonden. Vlakbij de plek waar ze gevonden zijn is een zogenaamde Drive-in Museum gebouwd: parkeergarage Castellum die met schilderingen, foto's en aardewerk toont wat er uit de bodem is gehaald. De normale gebruikers van de parkeergarage lieten blijken dat ze het vreemd vonden dat een groep mensen los rondliep. Na wat opgewarmd te zijn met koffie en gebak wilden we het stadsmuseum bezoeken. Helaas bleek het net na een trouwerij gesloten te zijn.

We zochten onze auto's weer op en reden naar Rijswijk. In een statig herenhuis in het centrum is het museum waar een Romeinse mijlpaal, een gezichtsreconstructie van Ypje en de geschiedenis van Rijswijk te ontdekken valt.

Na een lunch in de ingerichte kelder van een cafe-restaurant reden we naar park Leidsche Rijn bij Utrecht. In de nieuwe woonwijk waren bij opgravingen een Romeinse legerkamp (Castellum Hoge Woerd) met badhuis en wegen gevonden. In een boomgaard worden deze ter herinnering in stand gehouden. Vlak daarbij wordt een schip uit deze periode nagebouwd. Tegen de schemering aan brachten de chauffeurs ons veilig terug in Eindhoven.

Frank de Kleijn

Voor de liefhebbers is er een expositie over Limes tot 1 maart 2008 in het Architectuurcentrum Aorta te Utrecht. Hier vindt op 6 februari een debat plaats over archeologie en stedenbouw. Zie ook www.aorta.nl, [redactie].

ROMEINENSYMPOSIUM 2007

Ieder jaar op de tweede vrijdag van december ontmoeten de kopstukken van Romeins archeologisch Nederland elkaar in aan de VU in Amsterdam voor het Romeinensymposium. Dit symposium is vooral bedoeld als een gezellig samenzijn, opgeluisterd met voordrachten over nog lopend onderzoek. Om de wetenschappelijke status te verantwoorden, staan de voordrachten in het teken van een thema, dit jaar: Romeinse vicii. Een vicus is een type burgernederzetting, waarbij nog steeds onenigheid bestaat over de definitie. Gelet op de discussie over de definitie zal deze nog wel even op zich laten wachten. Discussie bestaat voornamelijk uit het uitwisselen van meningen. Waarschijnlijk heeft iedereen een beetje gelijk en konden vicii heel verschillende woonplaatsen zijn met heel verschillende omvang en status.

In vier voordrachten werden de resultaten van opgravingen in Vleuten, Venlo, Bonn en Tienen gepresenteerd. In de overige vier voordrachten werden algemenere thema's behandeld, zoals de functie van het 10de legioen in Nijmegen voor de grensverdediging, de herkomst van het graan voor het Romeinse leger aan de limes, de interpretaties van Romeinse muntvondsten en de interpretatie van de tekst op het vervloekingtablet uit Bodegraven. Met name deze laatste bijdrage (een goed gebracht verhaal van Louis Swinkels van Museum Het Valkhof in Nijmegen) liet zien dat de Romeinen niet alleen technologisch maar ook mentaal dichter bij ons stonden dan wij ons misschien realiseren.

Peter Seinen

ARCHEOLOGISCHE WERKGROEP VEGHEL: LOPENDE PROJECTEN

Masterplan Aa

Zoals reeds werd vermeld in de vorige actueel (*nr. 23*) is het gebied van de driehoek tussen de Beekgraaf, Aa en A50 aangemerkt als een toekomstig moeraslandschap en hebben proefsleuven op het zuidelijk deel (direct aan de Beekgraaf) geleid tot de vondst van een Romeins erf. Daarom werd dan ook besloten het betreffende gedeelte, dat ongeveer de helft van het oppervlak van de betreffende gebied inhoudt, voor verder afgraven wordt geblokkeerd.
Het resterende gedeelte werd wel vergraven voor een aftakking van de Beekgraaf en de aanleg van een uitgestrekte plas. De werkzaamheden werden ook nu door de plaatselijke archeologische werkgroep dagelijks gevolgd. Na het vinden van een Romeinse fibula en enkele terra sigillata scherven werd de aandacht bij de begeleiding van verdere werkzaamheden extra verscherpt.

En ja, op een plek bestaande uit wit met "doorstroomd" grijs zand, omgeven met enkele houten palen, werd een hoge concentratie aan artefacten als scherven van inlands Romeins aardewerk en terra sigillata aan het afgegraven oppervlak gevonden. Met deze vondsten werd dan ook de projectleider van Masterplan Aa door de werkgroep verzocht een vervolgonderzoek en begeleiding door een professioneel bureau te laten uitvoeren, waaraan gevolg werd gegeven. De vindplaats lag juist tussen twee daarvoor gegraven proefsleuven, waardoor ze tijdelijk verborgen bleef.

Fibula

Vuursteen

Mede door de hoge kosten die met een opgraving gepaard zouden gaan, werd op advies van de Provincie besloten om de vindplaats in kaart laten te brengen door het bureau ARC met assistentie van de werkgroep. Na afschaven van het oppervlak kon ook nu op basis van aanwezigheid van sporen in het zand zoals van palen en vondsten van aardewerk de conclusie getrokken worden, dat hier sprake is van een Romeins erf, bestaande uit een woning met daarnaast een spieker en houten hulpmiddelen (ophaalboom voor put?). De rapportage door ARC moet nog volgen.
Nog juist voor de Kerstdagen werd het veldwerk afgerond en werd ter bescherming van het erfgoed de helft van de reeds gegraven plas met een laag van ca. één meter afgedekt. Hiermee zijn grondwerkzaamheden van het Masterplan Aa, die vallen onder het werkterrein van de heemkundekring Vehchele, met een voldaan gevoel afgerond.

Peellandstraat

De bestaande huizen in deze wijk zullen worden afgebroken waarna nieuwbouw zal plaatsvinden. Uit het archeologisch bureauonderzoek was naar voren is gekomen dat het plangebied op een oorspronkelijke dekzandrug ligt en tot begin van de 20e eeuw nog weide en/of bouwland was. Daarom is besloten tot een proefsleuvenonderzoek in de achtertuinen van de huidige woningen. Met de belanghebbende partijen is vastgesteld dat BAAC het betreffende onderzoek met assistentie van de werkgroep in februari zal gaan uitvoeren.

Scheifelaar

Zeker binnen het plangebied van de nieuwbouw “Scheifelaar II” (ZO Veghel) is de verwachting van het vinden van archeologische objecten hoog gesteld. Rond de nieuwbouw van de belendende wijk werden in de jaren negentig zeer interessante vondsten gedaan. Dit ondanks de beperkte gelegenheid die men toendertijd van de gemeente kreeg. Belangrijke vondsten zijn onder meer vuursteen uit het Paleolithicum, aardewerk uit de ijzertijd en waterputten uit de Romeinse tijd en Middeleeuwen. De werkgroep zal in maart 2008 ook meewerken bij het proefsleuven-onderzoek.

Gerard Sas

IN DE AANBIEDING: 26 INGEBONDEN JAARGANGEN WESTERHEEM

Mevrouw Klerk uit Eindhoven heeft 26 jaargangen Westerheem (1970 t/m 1995), ingebonden in 13 delen. Ze biedt die te koop aan voor 5 euro per jaargang. Dat is dus totaal 130 euro.

Wij hebben dit al in de bibliotheek. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met mevrouw Klerk, telefoonnummer 040-241 81 28.

Willemien Wijdeven

NIEUWE INFORMATIEBORDEN WOENSELSE POORT

Op de plek waar de opgraving heeft plaatsgevonden naar de Woenselse Poort (tussen de Bijenkorf en Piazza in Eindhoven) is men inmiddels begonnen met de bouwvoorbereidingen voor de fietsenkelder. De schuttingen zijn recent bekleed met interessante informatieborden over de geschiedenis van de plek, de opgraving en de mooiste vondsten. Zeker een bezoek waard!

Foto Laurens Mulkens

17DE EEUWSE GESCHIEDSCHRIJVING OPNIEUW UITGEGEVEN

In 1660 schreef Johan Picardt zijn "Korte Beschryvinge van eenige vergetene en verborgene Antiquiteten". In april 2008 brengt uitgeverij Sidestone Press een heruitgave van deze bijzondere publicatie op de markt. De provinciaal archeoloog van Drenthe, Wijnand van der Sanden, schreef hiervoor een uitgebreide inleiding. Vanwege de beperkte oplage wordt aangeraden vooraf exemplaren te reserveren op www.sidestone.nl/picardt.

In het boek beschrijft Picardt het verleden en de oorsprong van noordelijk Nederland. Hij behandelt overblijfselen uit de prehistorie zoals hunebedden en grafheuvels, die verklaard worden binnen het 17de eeuwse wetenschappelijk kader. Zo zouden hunebedden gebouwd zijn door mensetende “reusen”, en grafheuvels bewoond worden door “witte wijven”. Behalve de Prehistorie, de Romeinse Tijd en de Middeleeuwen behandelt het boek ook ‘recentere’ onderwerpen zoals de 80-jarige oorlog en de Vrede van Münster (1648, slechts 12 jaar vóór het verschijnen van de eerste druk). In de herdruk worden ook uitklapbare etsen opgenomen. Deze afbeeldingen zijn een beroemdheid op zich geworden en tonen onder meer de mens-etende en hunebed-bouwende reuzen.De lezer wordt, in oud Nederlands en met de bijbehorende gotische letters, op een unieke manier geconfronteerd met het wereldbeeld van deze 17de eeuwse wetenschapper. Daarbij wordt duidelijk dat wetenschap en de bijbel in die periode nog onlosmakelijk met elkaar verbonden waren. Dat Johan Picardt, behalve historicus en medicus, ook predikant te Coevorden was, is hiervoor tekenend. Daarnaast vormt het boek een waardevol document op het gebied van de geschiedenis van de archeologie en geschiedschrijving in Nederland. De inleiding geeft inzicht in de betekenis van het werk en plaatst het boek en de auteur in een historisch kader.

ISBN: 978-90-8890-005-1, Uitvoering: Hardback, genaaid/gelijmd, 380 blz., 4e editie (sinds 1660). Verschijnt: April 2008 voor 34,95 euro (Incl. BTW, excl. verzendkosten). Meer Informatie: www.sidestone.nl/picardt, info@sidestone.nl, Sidestone Press, 071-5132929

PROGRAMMA ERFGOED NEDERLAND

Uit de digitale nieuwsbrief van Erfgoed Nederland hebben we een aantal onderdelen uit het programma overgenomen, die mogelijk interessant kunnen zijn!

Kennisbijeenkomsten Building Stones
Amsterdam, 14 februari 2008. Netwerk CS organiseert in samenwerking met Erfgoed Nederland en DIV het kennisprogramma Building Stones.

Erfgoedarena februari
Amsterdam, 20 februari 2008. Serie erfgoedbrede debatten van de Reinwardt Academie en Erfgoed Nederland, elke derde woensdagavond van de maand vanaf 20.00 uur in de Reinwardt Academie.

Erfgoedarena maart
Amsterdam, 19 maart 2008, Serie erfgoedbrede debatten van de Reinwardt Academie en Erfgoed Nederland, elke derde woensdagavond van de maand vanaf 20.00 uur in de Reinwardt Academie.

Monumentenstudiedag 2008
Veenhuizen, Drenthe, 3 april 2008, 34ste Nationale Monumentenstudiedag. Thema: Ruimte voor erfgoed.

Erfgoedarena april
Amsterdam, 16 april 2008, Serie erfgoedbrede debatten van de Reinwardt Academie en Erfgoed Nederland, elke derde woensdagavond van de maand vanaf 20.00 uur in de Reinwardt Academie.

Studiedag Erfgoededucatie en diversiteit
Locatie nog niet bekend, 24 april 2008, Studiedag voor educatief medewerkers van erfgoedinstellingen en erfgoedondersteunende instellingen. Thema: 'Hoe kunnen instellingen inspelen op de veranderende samenstelling van schoolklassen?'

Meer informatie is te vinden op www.erfgoednederland.nl

Ellen van der Steen

VAN HET BESTUUR

Brieven naar SRE en gemeenten

In oktober vorig jaar hebben we namens de AVKP en het SAS een brief gestuurd naar het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven (SRE). In die brief hebben we nogmaals gewezen op alle consequenties voor gemeenten door invoering van de Wet Archeologische Monumentenzorg. We constateren in die brief dat er positieve ontwikkelingen zijn, zoals de aanstelling van een regionaal werkende archeoloog bij de SRE Milieudienst. We willen echter meer en pleiten voor een regionaal archeologiebeleid als SRE en daarmee samenhangend een meer onafhankelijke positie voor een regioarcheoloog. Het SRE antwoordt (dd. 15 januari 2008) niet aan dat verzoek te kunnen voldoen. De reden daarvoor is dat regiogemeenten zelf bepalen of er behoefte is aan een dergelijk regiobreed beleid. Dat is tot nu toe niet het geval.

De SRE adviseert om ons rechtstreeks tot alle regiogemeenten te wenden en daar aandacht voor archeologie en een intergemeentelijk beleid te vragen. Dat hadden we inmiddels reeds gedaan. Alle gemeenten binnen ons werkgebied hebben begin december van ons een brief ontvangen over alle consequenties voor de gemeente bij invoering van de Wet Archeologische Monumentenzorg. Enkele gemeenten hebben laten weten dat ze die brief ontvangen hebben en hoe ze die gaan behandelen. Een inhoudelijke reactie hebben we tot nu toe niet ontvangen. Een vervolg op deze brieven zal vooral van lokale werkgroepen moeten komen. We horen graag de ervaringen van lokale werkgroepen binnen hun gemeente.

Te veel verwachtingen van de wet Archeologische Monumentenzorg

'Dat wordt door de nieuwe wet nu toch beschermd'. Die opmerking horen we nog al eens.

Veel vrijwilligers denken dat door de nieuwe wet op de Archeologische Monumentenzorg nu alle archeologische waarden worden beschermd en dat bij alle ingrepen in de bodem vooraf archeologisch onderzoek verplicht is. Helaas is dat niet zo.

De wettelijke regeling tot vooronderzoek geldt voor nieuwe bestemmingsplannen en vervolgens kunnen in nieuwe bestemmingsplannen eisen voor bescherming van archeologische waarden worden opgenomen. Reeds bestaande bestemmingsplannen bieden die bescherming meestal niet. Een gemeente kan dan geen archeologische onderzoek of bescherming afdwingen. Een gemeente kan wel het belang daarvan benadrukken en vrijwillige medewerking vragen. Een gemeente heeft ook de mogelijkheid om via een archeologieverordening of een 'parapluverordening' alsnog archeologische bescherming te regelen binnen de eigen gemeente. Wie hier meer over wil weten kan een beroep doen op de Expertgroep RO van onze vereniging.

Veel belangstelling voor de cursus Gemeentelijk beleid en Archeologie

Deze cursus organiseren we als AVKP samen met Brabants Heem. Heemkundekringen uit heel Brabant kunnen deelnemen. Doel van de cursus is dat de deelnemers na afloop weten hoe zij de belangen van de archeologie in hun gemeente het beste kunnen behartigen. Belangenbehartiging is een combinatie van actief meedenken en inspreken maar ook kritisch volgen en waarnodig bezwaar en beroepsprocedures aangaan.

De cursus blijkt een groot succes. We spraken af dat er minimaal 12 deelnemers zouden moeten zijn. Er kwamen 60 aanmeldingen en toen is de aanmelding stilgelegd. De eerste serie van vier cursussenavonden is inmiddels gestart met 27 deelnemers. Het vroeg wat aanpassen van de opzet, dat hebben we graag gedaan. De eerste twee cursusavonden hebben inmiddels plaatsgevonden, naar tevredenheid van deelnemers en docenten. De tweede cursus start in maart. Daarvoor kan niet meer worden ingeschreven. Er zijn nu reeds 33 deelnemers. We zullen samen met Brabants Heem bekijken hoe we hier een vervolg aan gaan geven.

Ter informatie is hieronder de planning van de huidige cursussen nog opgenomen.

<u>Serie 1</u>
11 feb Thema 3: Archeologisch onderzoek
25 feb Thema 4: Kritisch volgen gemeentelijk archeologiebeleid

<u>Serie 2</u>
3 mrt Thema 1: Wettelijke kaders
10 mrt Thema 2: Archeologisch beleid
31 mrt Thema 3: Archeologisch onderzoek
14 apr Thema 4: Kritisch volgen gemeentelijk archeologiebeleid

Stichting Steun AVKP

Vorig jaar hebben we op de ledenvergadering aangekondigd dat we als bestuur een Stichting willen gaan oprichten om daar een aantal activiteiten met grote financiële consequenties in onder te kunnen brengen. Als vereniging hebben we de afgelopen jaren veel 'extra's' gedaan, waarmee soms flinke geldbedragen gemoeid waren. Zoals bijvoorbeeld het extra dikke nummer van Westerheem, het lustrumfeest dit jaar en de uitgave van de boeken 'Goud in Schijndel' en 'Verleden wordt heden' in de voorafgaande jaren. Financieel is dat allemaal, dank zij de genereuze subsidies van vooral ArcheoService en de gemeentelijk Archeologisch Dienst Eindhoven, prima in orde gekomen. Het heeft voor ons als bestuur echter nogal wat risico's omdat wijzelf als afdeling geen rechtspersoon zijn. Als het een keer mis gaat zijn wij als bestuursleden persoonlijk aansprakelijk. Door het oprichten van een stichting hebben we een rechtspersoon die dit soort verplichtingen aan kan gaan.

Voor de vereniging verandert er niets. De stichting is een 'steunstichting', bestemd voor financiering of ander vormen van ondersteuning voor de vereniging en eventuele andere groepen van vrijwilligers in de archeologie. De stichting gaat zelf geen uitvoerende activiteiten ondernemen. Op de eerstkomende jaarvergadering (19 maart) komt een voorstel om de relaties tussen de vereniging en de steunstichting te regelen.

Tonnie van de Rijdt